

La visió que es va aportar des de la filologia romànica és la panoràmica que la Dra. Reina Bastardas va furnir arran de «La toponímia occitana i catalana: paral·lelismes i topònims viatgers», en què totes dues llengües entraven en comunió a través d'aquells topònims generalment transportats (amb l'inconvenient epistemològic que suposen els termes relacionats amb el transport: *traslladat*, o *transportat*, o *viatger*, o *calc*, o *recreació*, etc.).

El primer dia de jornada el va cloure el Dr. Joan Barberà quan va exposar «La toponímia de la Safor dels segles XVI i XVII a través dels llibres criminals», cosa que va suposar un exemple il·luminador del paisatge i de la història dels noms de la comarca valenciana llavors i ara.

De bon dematí, la Dra. Bénédicte Boyrie-Fénié va obrir el segon dia de jornada amb la intervenció «Lectura deus paisatges a la luz de la toponímie en domèni gascon/lengadocien», en què oferia les argumentacions visuals i paisatgístiques que recolzaven el perquè dels noms propis d'algunes de les denominacions gascones i lengadocianes més rellevants del sud d'Occitània.

El Dr. Joan Anton Rabella va posar sobre la taula la reflexió entorn d'una línia prou difusa que en l'estudi toponímic, si no es té en compte, pot arribar a ser vacil·lant, infructífera i erròniament productiva: «Etimologia: de la certesa a la conjectura».

Una de les altres reflexions que es va portar a col·lació, aquest cop de la mà del Dr. Joan Tort, és l'abstracció «El dilema 'topònim/antropònim': un problema de conceptualització toponímica. La perspectiva de la geografia», que recull dos conceptes fonamentals de l'onomàstica que a priori poden semblar perfectament establerts però que, vistos des de disciplines que van més enllà de la lingüística, poden presentar complicacions.

Al migdia, el Dr. Enric Ribes va retornar a la seva *alma mater* investigadora i vital amb la intervenció «Toponímia i etimologia. Exemples de les Pitiüses», amb casos poc o gens transparents en què la immersió en l'etimologia i el coneixement de l'entorn són senzillament capitals.

El teló d'aquesta jornada es va abaixar amb el Dr. Pere Navarro i dos dels seus temes d'interès predilectes: «Toponímia i dialectologia», dues disciplines lingüístiques íntimament relacionades la complexitat de les quals va menar, sense marge per a la maniobra, cap a una reflexió final dominada, d'una banda, per la peremptorietat de recollir dades per arribar a un coneixement més profund de la nostra llengua i del lloc on vivim i, de l'altra, per una certa emoció continguda provocada per allò que sutzament anomenem i que ens és, alhora, tan constitutiu.

Bernat VELLVÈ-BLANCH
Universitat Rovira i Virgili

Desena jornada de la càtedra Pompeu Fabra: «Paisatges de llengua a la universitat catalana: canvis, reptes i oportunitats» (Barcelona, 7 i 8 de novembre del 2024). — Els dies 7 i 8 de novembre de 2024 es va celebrar la desena jornada de la Càtedra Pompeu Fabra de la Universitat Pompeu Fabra (UPF), sota el lema «Paisatges de llengua a la universitat catalana: canvis, reptes i oportunitats». L'edició va tenir un caràcter especial perquè coincidia amb el desè aniversari de la creació de la Càtedra, i això va conferir a la trobada un to commemoratiu i alhora de compromís i projecció cap al futur.

La primera sessió, que va tenir lloc a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), va començar amb els parlaments institucionals de Teresa Cabré, presidenta de l'IEC; Joan Santanach, secretari general del Departament de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya; Eva Pujadas, vicerectora de la UPF; i Marcel Mauri, comissionat de Política Lingüística de la mateixa universitat. Tots van coincidir a destacar la importància d'haver consolidat, en aquests deu anys, un espai de reflexió i d'acció sobre la llengua catalana que combina recerca, divulgació i compromís social.

Tot seguit, la directora de la Càtedra, Rosa Estopà, va presentar la jornada, que va integrar mirades interdisciplinàries per abordar la necessitat de fomentar la consciència lingüística, promoure el respecte

per la diversitat de llengües i superar els prejudicis que encara persisteixen en relació amb la llengua en l'àmbit universitari. Per fer-ho, al llarg de la jornada, es va recórrer a la metàfora del paisatge: no pas una fotografia estàtica, sinó un paisatge polièdric i canviant que reflecteix la realitat lingüística de la universitat.

El primer dia de la jornada es va cloure amb la conferència inaugural del professor Bernat Bardagil, de la Universitat de Gant, titulada «La grandesa de les llengües petites: cultura lingüística o resistència lingüística». Bardagil, a partir d'un treball de camp dut a terme durant anys en diferents poblats de l'Amazònia, va destacar l'enorme diversitat i riquesa de llengües que s'hi parlen. També va advertir que aquesta diversitat es troba avui dia en regressió i, com a exemple, va esmentar alguns casos concrets que mostren aquesta fragilitat. Alhora, va posar de relleu com les llengües minoritzades poden esdevenir focus de creativitat i de resistència cultural, i va defensar que la vitalitat d'una llengua no depèn tant de la seva mida com de la capacitat de la comunitat per dotar-la de funcions i significats compartits.

L'endemà, la jornada es va traslladar a l'Auditori Mercè Rodoreda del campus de la Ciutadella de la UPF, on es van desenvolupar les sessions de debat i reflexió. La primera intervenció va ser a càrrec de Pere Sala, director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, que va explicar la noció de *paisatge* des de la perspectiva científica dels qui l'estudien i va mostrar com aquest enfocament pot servir per implementar la metàfora en l'àmbit lingüístic.

La conferència central del matí, a càrrec de la Dra. Montserrat Ribas, va plantejar una pregunta provocadora: «Paisatges lingüístics de l'àmbit acadèmic: adaptació al medi o col·lapse mediambiental?». Ribas va analitzar les dinàmiques que configuren l'ús del català a la universitat i va alertar dels riscos de reduir-ne la presència en determinats àmbits. Alhora, va proposar estratègies per reforçar el paper del català com a llengua de docència i de recerca, tot subratllant que les llengües, quan són les pròpies, són productes de proximitat i formen part de l'ecosistema que habitem.

Després de la conferència i el debat, va arribar la pausa del matí, que enguany va tenir un regust ben especial: la càtedra va aprofitar l'avinentsa per bufar les espelmes d'aniversari i celebrar, amb tots els assistents, els seus deu anys de trajectòria. Tot seguit, la jornada va culminar amb la taula rodona «Es pot fer enginyeria, economia o bioquímica en català? Se'n fa? Se n'ha de fer?». Moderada per Enric Peig (UPF), va reunir Manel Peruchó (Universitat de València), Carmen Pérez (UPF), Benja Anglès (Universitat Oberta de Catalunya), Marc Guevara (Universitat Autònoma de Barcelona i Plataforma per la Llengua) i Hafid Laayouni (UPF). El debat va ser plural: es van exposar exemples de bones pràctiques, es van identificar obstacles reals —des de la manca de materials fins a la pressió internacional de l'anglès— i es va reivindicar la necessitat d'una acció coordinada per garantir que el català no sigui residual en disciplines científiques i tècniques.

La desena jornada de la Càtedra Pompeu Fabra es va tancar amb un balanç positiu i amb la mirada posada en els reptes de futur. En aquest sentit, ja s'ha anunciat que la propera edició tractarà sobre el paper de les llengües en els nous paradigmes de la intel·ligència artificial. Totes les intervencions d'aquesta edició es poden recuperar en vídeo al web de la càtedra: <<https://www.upf.edu/web/catedrapompeufabra/desena-jornada>>.

Laia VIDAL SABANÉS
Universitat de Barcelona

Homenatge al Dr. Antoni M. Badia i Margarit a la Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona (Barcelona, 12 de desembre del 2024). — Amb motiu dels deu anys de la mort del Dr. Badia (1920-2014), la facultat en què va professar durant la seva trajectòria acadèmica, amb el suport del Vicerectorat de Cultura, Memòria i Patrimoni de la Universitat de Barcelona (UB), van acollir, concretament a l'Aula Joan Maragall, un homenatge tributat a qui fou també rector de la UB